

Tóth Péter – Horváth Kinga: *Tanári interakció az osztályteremben.*
Budapest: Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, 2022.
ISBN 978-963-421-882-1.

Sýkora Hernády Katalin

Milyenek ítéljük meg önmagunkat mint pedagógusokat, s miként vélekednek ró-
lunk mások, például a tanulók? Vagyis milyen az ideális tanári interakció? Tóth Péter
és Horváth Kinga monográfiája a pedagógus interperszonális viselkedésének,
interakciós készségének és jártasságának témakörét járja körbe, amely révén
választ kaphatunk a fentebb említett kérdésekre.

Az ideális tanári interperszonális viselkedés terén végzett empirikus vizsgálat
eredményeit is ismertető, négy fejezetre tagolódó monográfia széleskörű nem-
zetközi irodalomkutatáson alapszik. A bevezetés a logikai-empirikus, az intuitív és
minőségi szemléletű értelmező, valamint a személyiségelméleteken nyugvó irány-
zatok szemszögéből taglalja azt a kétirányú interakciót, amely a tanulók és tanárok
között zajló, többrétű hatást kiváltó viselkedésre fókuszál.

Az első fejezetben megismerkedhetünk az osztályteremben végbemenő kom-
munikáció szociokulturális, szociolingvisztikai, pszicholingvisztikai, módszertani,
stratégiai, reflektív, strukturalista, illetve interakciós elméleteken alapuló szakiro-
dalmi hátterével. Ezen elméletek olyan neves szakemberek kutatási eredményeit
mutatják be, mint (a teljesség igénye nélkül) Vigotszkij, Labov, Hymes, Szitó, Gor-
don, Wubbels, Korthagen vagy Flanders, így az olvasó nem csupán igényesen ösz-
szeállított, hanem naprakész áttekintést is nyerhet a pedagógus párbeszédének,
interperszonális viselkedésének oktatási folyamatban játszott szerepéről.

Az optimális pedagógusi szerep betöltéséhez elengedhetetlen feltárnunk a
személyiség- és kommunikációs modelleket. E témakörön kísér végig a második,
lényegre törő és egyben szemléletes ábrákkal illusztrált fejezet. A személyiségel-
méletek közül kiemelt szerepet kap a típus-, illetve vonásméletek. A különböző sze-
mélyiségtípusokat elemző szerzők gondolkodásra, önjellemzésre, önértékelésre
késztetik az olvasót, s a sorok között időnként önmagunkat keresve, meg-megállva
mélyülünk el öntudatunk ébredési folyamatában.

A harmadik fejezet részletesen kitér az oktatás területére átültetett Wubbels-fé-
le interperszonális modellre, amely a kommunikáció másokra gyakorolt hatását
hangsúlyozza. A modell azt feltételezi, hogy a tanár személyisége befolyásolja az
interakciós stílusát. Elméletében az interperszonális viselkedés nyolc oktánsát kü-
lönbözteti meg, melyek értelmezését egy – konkrét példákkal illusztrált – ábra is
segíti. Az ideális tanári interperszonális viselkedésről folytatott vizsgálati eredmé-
nyek bemutatását egy, a témát érintő legrelevánsabb kutatások áttekintését szol-
gáló összehasonlító elemzés előzi meg. A tanári kommunikációs stílus tipológiáját
olvasva ismételten elmélyedhetünk az önmagunkkal való találkozásban. A harmadik
fejezet végéhez közeledve kiforr bennünk a várakozás, miszerint valóban szüksé-
ges mérnünk a tanári interakciót, hisz ennek köszönhetően sikeresebbé válhatunk
saját hivatásunkban, a tanítás és a tanulás pedig eredményesebb lehet. Az e célból

kifejlesztett mérőeszközök, illetve módszerek leírásával a szerzők az olvasó e szükségletét is maradéktalanul kielégítik.

A monográfia a szerzőpáros empirikus kutatásának részleteit tartalmazó negyedik fejezettel éri el tetőpontját. Kutatásuk során négy Kárpát-medencei magyar tanítási nyelvű felsőoktatási intézmény óvodapedagógus és tanár szakos hallgatóinak ideális tanári interperszonális viselkedéséről alkotott véleményét vizsgálták, s ezeket a nézeteket több háttérváltozó alapján is feltérképezték. Mindemellett sikeresen kialakították a kérdőív megbízható és érvényes magyar nyelvű változatát, amely alkalmasnak bizonyult az ideális tanári interakció vizsgálatára. A kutatási eredményekből többek között az is kiderül, milyen a pedagógushallgatók ideális tanári interperszonális viselkedéséről vallott nézete, illetve milyen eltérések mutatkoznak az egyes hallgatói csoportok között. A vizsgálat alapján megállapítható, hogy a tanár ideális interakcióját két véglet jellemzi: egyrészt a határozott, irányítói, másrészt a segítőkész, türelmes, megértő attitűd, míg a legkevésbé jellemzőnek a kétkedés és az indulatosság bizonyult.

A monográfia rendkívül hasznos – hiánypótló – szakirodalomnak számít mindazok számára, akik érdeklődnek az önismeret, az énkép kérdésköre iránt, s nem utolsósorban fontosnak tartják pedagógusi munkájuk hatékonyságának növelését, ezek meghatározó indikátorainak megismerését. A mellékletben megtalálható az ideális pedagógus interakciós stílusának kérdőíve, ennek kiértékelési útmutatójával együtt, így e mű elolvasásával nem csupán elméleti tudásunk gazdagodik, hanem szert teszünk egy, a gyakorlatban azonnal alkalmazható eszközre is. A kötetet ajánljuk mind a gyakorló pedagógusok, mind pedig a neveléstudomány területén tevékenykedő szakemberek figyelmébe. Kíváncsian várjuk a már nemzetközileg is (el)ismert, a tudományos világban otthonosan mozgó szerzők további kutatásainak eredményeit, újabb megközelítéseit, melyekre már a következtetéseikben is utalást tettek.